

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

27 Ocak 2014

OCAK 2014 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ BU ARADA 'MUTFAK HARCAMASI' ALDI BAŞINI GİDİYOR...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.099, YOKSULLUK SINIRI 3.580 LİRA
- ✓ MUTFAK ENFLASYONUNDA SON ONİKİ AYLIK ARTIŞ YÜZDE 9,64
- ✓ ELE GEÇEN GELİRLE "İNSANCA YAŞAMAK" MÜMKÜN DEĞİL...

TÜRK-İŞ tarafından, çalışanların geçim koşullarını ortaya koymak ve temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat değişikliğinin aile bütçesine yansımalarını belirlemek amacıyla, her ay düzenli olarak yapılan "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırmasının 2014 Ocak ayı sonuçlarına göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 1.099,17 lira,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı (yoksulluk sınırı) ise 3.580,35 lira olmuştur.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Aralık 2012	Ocak 2013	Aralık 2013	Ocak 2014
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	277,93	282,42	299,01	304,10
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	227,85	232,27	247,18	251,75
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	286,90	291,89	318,62	323,75
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	192,32	195,94	216,77	219,57
Açlık Sınırı	985,00	1.002,52	1.081,59	1.099,17
Yoksulluk Sınırı	3.208,48	3.265,55	3.523,09	3.580,35

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Konfederasyon hesaplamalarına göre; dört kişilik ailenin yaşam maliyeti bir ayda 57 lira artmıştır. Diğer bir ifadeyle, asgari ücrete yılbaşında yapılan 42,33 liralık net artış daha ele geçmeden fiyat artışları karşısında erimştir. Hatırlanacağı üzere net asgari ücret 2014 yılının ilk yarısında 846 lira olarak uygulanacaktır.

Asgari ücret, aylık sınırı olarak tanımlanan tutarın yüzde 77'sini, yoksulluk sınırı olarak tanımlanan tutarın ise ancak yüzde 24'ünü karşılayabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, asgari ücret almakta olan bir çalışan ailesi ile birlikte ancak 23 gün dengeli beslenebilmekte, insan onurunun gerektirdiği yaşama düzeyini ise sadece 7 gün için sağlayabilmektedir.

Çalışanların haneye giren toplam gelirlerinin 'yaşam maliyeti' olarak tanımlanan tutardaki artışın gerisinde kalması sonucu geçim koşulları daha da bozulmaktadır. Asgari yaşam maliyetini karşılayacak ücret düzeyi belirlenmeden, hedeflenen enflasyonun biraz üzerinde artırılması yoksulluğu ortadan kaldırmamaktadır.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında Ocak 2014 ayı itibariyle "mutfak enflasyonu"ndaki değişim şöyle oldu:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 1,63 oranında arttı.
- Bir önceki yılın aynı ayına göre artış oranı yüzde 1,63 oldu.
- Gıda enflasyonunda **oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 9,64 oranında gerçekleşti.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 8,76 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Ocak 2011	Ocak 2012	Ocak 2013	Ocak 2014
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,30	1,97	1,78	1,63
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	0,30	1,97	1,78	1,63
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	7,21	10,17	4,55	9,64
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	11,68	6,48	5,93	8,76

TÜRK-İŞ ve TÜİK gıda endeksindeki değişim son oniki ay itibariyle aşağıdaki grafikten izlenebilmektedir. TÜİK gıda endeksi özellikle mevsim geçişlerinde (sebze-meyve etkisiyle) keskin iniş-çıkışlar göstermektedir.

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatlarında Ocak 2014 itibariyle gözlenen değişim şöyledir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; süt fiyatı bazı markalarda indirim nedeniyle on kuruş ucuzladı, yoğurt fiyatı aynı kaldı, peynir fiyatı ortalamasında da gerileme tespit edildi.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat gibi ürünlerin bulunduğu grupta; kıyma etin fiyatı aynı kalırken kuşbaşı etin fiyatı yükseldi, tavuk fiyatı ise aynı kaldı. Balık (hamsi, istavrit gibi çoklukla tüketilen balıklar) fiyatı kiloda ortalama elli kuruş arttı. Yumurta fiyatı tanede dört kuruş arttı. Sakatat fiyatı aynı kaldı. Bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb) ürünlerinde fiyat artışı devam etti. Ancak bazı marketlerde fiyatı zamlanan bakliyat ürünlerinde -üç-dört gün indirim yapılarak- yükselen fiyatlara "uyum sağlanması amaçlandı. Özellikle kuru fasulye ve barbunyada artışın devam ettiği gözlenirken, kırmızı ve yeşil mercimek fiyatı geçen aya göre değişmedi, nohut fiyatı ise biraz geriledi.
- Yaş sebze-meyve fiyatları, mutfak harcamasına bu ay yine yük getirdi. Soğuk hava ve toptancı hali'ne gelen ürünün azlığı nedeniyle fiyatlar arttı. Geçen ay sebze ortalama kilogram fiyatı 3,39 lira iken bu ay 3,56 liraya yükseldi. Mutfakta en fazla tüketilen sebzelerin başında gelen patatesteki artış yüzde 51,5 oldu. Meyve ortalama kilogram fiyatı ise 2,13 lira iken bu ay 2,38 lira olarak hesaplandı. Sebze-meyve ortalaması olarak geçtiğimiz ay 2,99 lira hesaplanan kilogram fiyatı bu ay 3,20 lira oldu. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alındı ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel bir meyve-sebze tüketimi temel alınarak ortalama fiyat üzerinden yapılması gereken harcama tutarına ulaşıldı.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; günlük tüketimde ağırlıklı olan ekmek fiyatı aynı kaldı, makarna ve irmik fiyatı arttı. Pirinç, bulgur ve un fiyatı da değişmedi.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı ve margarin fiyatı aynı kaldı, zeytinyağı fiyatı artarken ayçiçeği yağı fiyatı değişmedi. Zeytin fiyatı ortalamada aynı kaldı. Şeker, tuz fiyatı aynı kalırken salça fiyatı arttı. Reçel, pekmez fiyatı aynı kaldı, bal fiyatı ortalamada düştü. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb) ürünleri fiyatı bu ay genelde değişmedi. Yağlı tohum ürünlerinden (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb) ceviz ve fıstık fiyatı arttı, diğerleri değişmedi. Çay ortalama kilogram fiyatı biraz gerilerken ıhlamur fiyatı aynı kaldı.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak ailede tek çalışan olduğunda, ailenin tek gelir kaynağı da ağırlıklı olarak ücret geliri olmaktadır. Hanehalkının büyüklüğü arttıkça yapılması gereken zorunlu ihtiyaç harcamaları da artmakta ve fakat ele geçen gelir düşük kalmaktadır. Çoğu zaman haneye girmesi gereken gelir ile ele geçen gelir arasındaki fark arttıkça geçim koşullarının yükü de artmaktadır. Bu durum, yoksulluğun boyutunu ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir ve daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara örnek olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplama temel olan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak doğrudan tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "öncü gösterge" niteliğini de taşımaktadır.

DİP NOT:

Çalışanların gelirleri ve emekli aylıkları yaşanan fiyat artışları karşısında korumasız kalmaktadır. Milyonlarca çalışan ile emeklisinin önemli bir bölümünün geliri halen açlık sınırının altındadır. Ocak 2014 itibarıyla, ek ödeme dahil olmak üzere en düşük emekli aylığı; işçide 990 lira, esnafta 769 lira ve memurda 1.281 liradır. En düşük devlet memuru maaşı 1.744 lira ile 846 lira olan asgari ücreti katlamaktadır.

	Temmuz 2013	Ocak 2014	Altı Aylık FARK
Açlık Sınırı	1.011,84	1.099,17	87,33
Yoksulluk Sınırı	3.295,89	3.580,35	284,46
Net Asgari Ücret	803,68	846,00	42,32
En düşük Memur Maaşı	1.609,58	1.744,28	134,7
İşçi En Az Emekli Aylığı	959,45	990,81	31,36
Esnaf KUR En Az Emekli Aylığı	744,97	769,32	24,35
Memur En Az Emekli Aylığı	1.129,99	1.280,70	150,71

* Memur maaş ve emekli aylığı 2014 yılının tümü için geçerlidir.

İşçi ve esnaf emekli aylıklarının bağlanmasında süregelen adaletsiz yapı yanı sıra bu kesim emekli aylıkları artışının enflasyona endekli olması da ayrı bir adaletsiz uygulamadır. Bir önceki altı aylık dönemde gerçekleşen enflasyon oranında artışa rağmen, temel gelirin farklı olması nedeniyle zam tutarı da farklı olmaktadır. Çoğu temel mal ve hizmet ile sıklıkla tüketilen gıda maddeleri fiyatlarındaki artışının da çoğu zaman gerçekleşen enflasyonun üzerinde olması, resmi enflasyon oranının tartışılmasına yol açmaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refaktan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

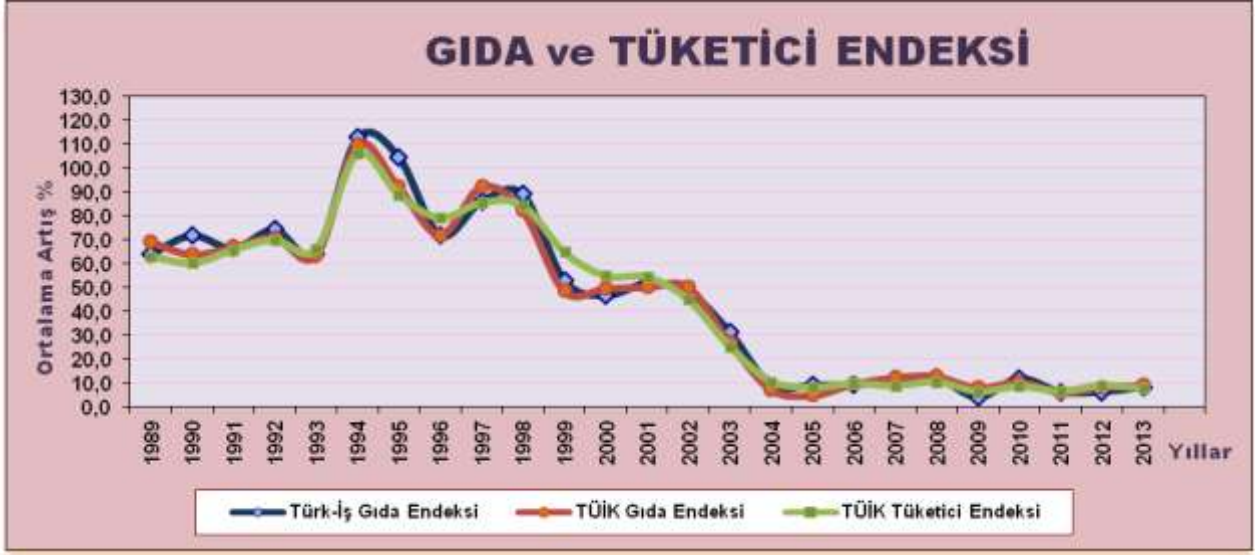
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi yedi yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2013 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirliler ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirliler kişileri ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir göstergedir.